

Misiunea Promo-LEX de Observare a alegerilor prezidențiale și referendumului constituțional din 20 octombrie 2024: Deschiderea secțiilor de votare

20 octombrie 2024

Ora: 9:00

Misiunea de Observare Promo-LEX a alegerilor prezidențiale și referendumului constituțional din 20 octombrie 2024 constată că, până la ora 9.00, Misiunea a recepționat **173 semnalări de incidente** de la observatori, prezentul comunicat incluzând **34 de incidente** prelucrate de echipa centrală a Misiunii Promo-

LEX la ora respectivă.

Aspecte metodologice ale observării

Pentru ziua alegerilor M0 Promo-LEX a delegat câte un observator pe termen scurt (OTS) în 614 secții de votare (SV), selectate pe baza unui eșantion stabilit de către o companie sociologică.

În plus, în toate cele 30 de secții de votare unde își vor exercita dreptul de vot alegătorii din regiunea transnistreană este repartizat câte un observator static.

O atenție aparte va fi acordată secțiilor de votare din străinătate, unde au fost delegați 91 de observatorii statici.

Pe lângă observatorii statici, M0 Promo-LEX a detașat 89 de echipe mobile pentru a monitoriza procesul electoral din secțiile de votare care nu sunt cuprinse în eșantion. Echipele mobile vor observa căile de acces către SV, inclusiv pentru cele în care vor vota alegătorii din regiunea transnistreană.

Potrivit observatorilor, din totalul de 614 de secții monitorizate la deschidere, 86 au fost deschise puțin mai devreme sau după ora 7:00.

Totodată, în cel puțin 121 secții nu a fost asigurată solemnitatea procesului de votare prin intonarea imnului și afișarea drapelului de stat.

Majoritatea observatorilor Promo-LEX au evaluat prestația membrilor BESV în procesul de deschidere ca fiind bună și foarte bună (98.7%). Membrii BESV au fost cooperanți și au pus la dispoziție informația solicitată în 99.5% din cazuri.

Incidente semnalate la deschiderea secțiilor de votare

Incidente legate de omisiunea asigurării ordinii în secția de votare și în raza a 100 m

Prezența materialelor de publicitate, afișaje, panouri electorale din raza secției de votare (100 metri de la localul secției) – 7 cazuri. Amintim că, responsabilitatea de a înlătura materialele de publicitate revine în sarcina APL și a președinților de BESV. Această măsură are scopul de a proteja alegătorii de influențe exterioare în momentul exprimării votului.

1. **SV 35/6, Taraclia.** În incinta SV era prezent un pliant cu privire la referendumul constituțional. La sesizarea membrilor BESV, aceștia au înlăturat materialul.
2. **SV 01/298 Chișinău, Trușeni.** În incinta SV, pe lângă drapelul comunei Trușeni, este prezent și drapelul Uniunii Europene.
3. **SV 16/31, Edineț, Fetești.** Pe panoul de informare a primăriei au fost constatate materiale electorale cu privire la referendumul constituțional.

4. **SV 6/18, Briceni, Corjeuți.** Înainte de deschiderea secției, în preajma SV au fost observate plasate materiale electorale cu îndemn electoral pentru o opțiune la referendumul constituțional. Membrii BEVS au înlăturat afișul.
5. **SV 1/18, Chișinău, Botanica.** Vizavi de SV a fost observat un pliant cu mesaj electoral în privința referendumului constituțional.
6. **SV 16/2, Edineț.** În preajma SV a fost observat un banner cu informație electorală privind subiectul referendumul constituțional.
7. **SV 16/2, Edineț.** În afara SV a fost observat un afișaj electoral cu un candidat la alegerile prezidențiale. Materialul se afla la aproximativ 70 m de SV. Președintele BESV a comunicat că acesta va fi înlăturat imediat.

Prezența nejustificată a persoanelor neautorizate în incinta secției de votare sau în raza de 100 m – 4 cazuri. Această interdicție are drept scop asigurarea corectitudinii și transparenței procesului electoral, fără careva influențe.

1. **SV 01/241 Chișinău, Rîșcani.** Înainte de declararea secției de votare deschise (PV privind pregătirea SV nu era introdus în urna de vot, camera nu era poziționată asupra urnei de vot), președinta BESV a invitat în incinta SV 3 alegători care așteptau afară. Alegătorii au participat la oficializarea deschiderii secției, s-au verificat la operatori, au primit buletine de vot, au votat și apoi au părăsit SV.
2. **SV 01/101 Chișinău, Buiucani.** La procedura de pregătire a SV, înainte de deschidere, în incinta SV se află polițistul. La solicitarea președintei BESV polițistul a părăsit SV înainte de deschidere.
3. **SV 38/72 Republica Elenă, Atena.** La 6:40 în timp ce se pregătea deschiderea secției de votare, a venit o doamnă care vorbea în rusă și s-a prezentat ca fiind

observator. Aceasta a prezentat pașaportul și a solicitat să fie lăsată să Președinte BESV nu i-a permis să observe și i-a zis să revină cu acreditare și legitimație. Peste vreo 5-10 min dna a revenit cu ceva dovada pe telefon însă, aparent, reieșind din insuficiența probelor președintele BESV nu a lăsat-o să participe ca observator.

4. **SV 38/122 Republica Italiană, Bologna.** La 06:27 în secția de votare s-a prezentat o persoană drept concurent Președintele secției de votare i-a spus să aștepte în camera adiacentă secției de votare în timp ce urma să ia o decizie cu membrii comisiei electorale.

Încălțări ale secretului votului (fotografierea buletinelor de vot, afișarea buletinului cu votul exprimat; amplasarea defectuoasă a buletinelor de vot ce permit vizualizarea opțiunii alegătorului) – 2 cazuri. Alegătorii nu au voie să facă poze cu buletinul de vot completat, să arate buletinul, iar plasarea acestora în urna de vot trebuie făcută într-un mod în care să nu fie vizibile opțiunile de vot.

1. **SV 2/10, Bălți.** Amplasarea defectuoasă a cabinei de vot pentru persoanele cu dizabilități, se vede opțiunea alegătorului.
2. **SV 25/55, Orhei, Peresecina.** Cabinele de vot sunt amplasate în dreptul unor geamuri, aproximativ la 2 m distanță. Din exterior se poate observa acțiunile alegătorului de la spate. Geamurile nu sunt acoperite.

Votarea nejustificată în grup – 1 caz. Votul trebuie să fie secret și liber exprimat, iar votarea în grup încalcă aceste principii și poate reprezenta o modalitate de control al votului sau de influență necorespunzătoare asupra alegătorului.

1. **SV 37/18, Dubăsari, Cocieri.** În cabina de vot au intrat două persoane (soț și soție), fără să existe semne de dizabilități de vedere.

Acces restricționat pentru observatori sau obstrucționarea procesului de observare liberă în secția de votare – 2 cazuri. Precizăm că, este esențial ca observatorii să poată monitoriza desfășurarea alegerilor pentru a asigura transparența și corectitudinea acestora.

1. **SV 01/226 Chișinău, Rîșcani.** Spațiul destinat observatorilor, inclusiv Promo-LEX, este în spatele unei coloane. Astfel, nu poate fi observat liber procesul de votare. Președintele BESV a argumentat prin lipsa spațiului, deși potrivit observatorului Promo-LEX părea suficient spațiu.
2. **SV 36/50 UTAG, Congaz.** La solicitarea observatorului de a i se prezenta copia Hotărârii privind numărul de membri din care este constituit BESV, președintele organului electoral a declarat că este ocupată și nu dispune de timp pentru a prezenta actul necesar (la 07:35 încă nu fusese prezentat).

Incidente legate de organizarea votării

Urnele de vot nu au fost sigilate potrivit procedurilor legale/ ruperea/ deteriorarea sau absența sigiliilor pe urnele de vot – 5 cazuri. Conform legislației în vigoare, urnele de vot trebuie să fie sigilate cu 4 sigilii pentru a asigura integritatea procesului electoral.

1. **SV 36/13 UTAG, Ceadâr-Lunga.** Urna de vot staționară a fost sigilată doar cu 3 sigilii.
2. **SV 02/52, Bălți.** Urnele de vot staționare au fost sigilate doar cu câte 2 sigilii.
3. **SV 11/42, Cimișlia, Selemet.** La urna de vot staționară au fost aplicate 3.
4. **SV 1/110, Chișinău, Buiucani.** Urnele de vot staționare (2) erau sigilate cu doar 3 sigilii. Potrivit președintelui BESV, au fost primite doar 7 sigilii.
5. **SV 20/26 Hîncești, Ciuciuleni.** Urna de vot staționară a fost sigilată doar cu 3 sigilii, deoarece al 4-lea s-a

deteriorat la ridicarea urnei.

Buletinele de vot nerepartizate membrilor BESV nu sunt păstrate în într-un safeu/dulap din interiorul secției de votare – 2 cazuri. Precizăm că, păstrarea buletinelor nerepartizate trebuie să aibă loc în conformitate cu reglementările legale, pentru a asigura integritatea și securitatea procesului electoral.

1. **SV 34/15, Telenеști, Chițcanii Vechi.** În pofida existenței unui safeu în incinta SV, buletinele de vot nerepartizate sunt păstrate la vedere, pe un geam.
2. **SV 25/43, Orhei, Jora de Mijloc.** Buletinele de vot nerepartizate sunt păstrate pe un scaun/masă lângă președinta BESV, din motiv că nu au safeu/dulap. Membrii BESV au confirmat că și în scrutinele electorale precedente a fost aceeași situație.

Întreruperea pe parcursul zilei votării a procesului de filmare a operațiunilor electorale – 8 cazuri. Orice oprire a filmării poate ridica suspiciuni și poate afecta încrederea publicului în corectitudinea alegerilor.

1. **SV 36/33 UTAG, Beșalma.** La momentul conectării camerei video s-a depistat că cardul de memorie este plin. Ca rezultat, camera video nu avea capacitatea de a înregistra procesul de votare. Până la 07:22, situația încă nu a fost soluționată.
2. **SV 29/32 Soroca, Holoșnița.** Înainte de începerea deschiderii SV, s-a constatat că camera video nu funcționează. Președinta BESV a raportat organelor electorale superioare problema respectivă, fiindu-i recomandat să porceadă în regim normal la deschiderea SV, chiar dacă nu este înregistrarea video. La ora 07:45 problema încă nu a fost soluționată.
3. **SV 01/077 Chișinău, Buiucani** În intervalul 07.19 – 07.30, din considerente tehnice/ lipsa bateriei, camera video a fost oprită. După remedierea

defecțiunii procesul de filmare a fost asigurat.

4. **SV 34/15, Telenesti, Chițcanii Vechi.** Camera video a fost pornită abia la ora 07:00 din cauza că președintele BESV a uitat să o pornească mai devreme.
5. **SV 12/10, Criuleni, Cimișeni.** La 7:10 observatorul a verificat dacă camera video înregistrează și a constatat că aceasta nu funcționa.
6. **SV 25/15, Orhei.** Camera video a fost conectată abia la 07:10, neobservându-se până la acel moment că aceasta, deși prezentă și instalată, nu era conectată.
7. **SV 37/19, Dubăsari, Cocieri.** La 7:00 s-a depistat că, camera nu era pornită.
8. **SV 26/1, Rezina.** Camera video nu funcționează începând cu ora 7.01. Președintele BESV a sesizat CECE-ul. CECE-ul le-a comunicat că urmează să le fie adusă camera de rezervă. La ora 07:15 când echipa mobilă a părăsit SV, iar camera nu era funcțională.

Încetarea/ suspendarea nejustificată a votării în secția de votare – 1 caz. Precizăm că, orice întrerupere a procesului de votare trebuie justificată și documentată de către președintele SV și comunicată autorităților competente.

1. **SV 01/088, Chișinău, Buiucani.** În intervalul 7:01- 7:05 s-a deconectat lumina (defecțiuni tehnice). Pe durata remedierii la SV s-au apropiat doi alegători, aceștia au fost rugați să aștepte. După remedierea problemei alegătorii au fost invitați să voteze.

Deficiențe în listele electorale – 1 caz.

1. **SV 01/133, Chișinău, Centru.** În lista electorală de bază nu se regăsea un alegător ce avea viza de reședință în raza SV și la precedentele scrutine a votata anume la aceasta SV. După discuții mai apăsate cu președinta BESV, alegătorul a votat pe lista suplimentară.

Altele – 1 caz.

1. **SV 01/216, Chișinău, Rîșcani.** Numărul buletinelor de vot nu coincide cu numărul alegătorilor înscriși în lista de bază (- 8 buletine de vot). Potrivit președintelui BESV buletinele au fost receptionate în baza listelor vechi, noile liste includ încă 8 alegători.

Amintim că, pentru ziua alegerilor prezidențiale și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie, Promo-LEX a pus la dispoziția cetățenilor o adresă de e-mail și un număr de telefon la care vor putea semnala anumite nereguli ale procesului electoral.

În situația în care ați fost martorii unei situații mai puțin obișnuite, vă îndemnăm să ne contactați la adresa: **sesizare@promolex.md** sau la numărul de telefon: **068 43 83 23**, **valabil și pentru Viber, Telegram sau Whatsapp.**

Comunicatul este elaborat în cadrul Misiunii de observare a alegerilor prezidențiale și referendumului constituțional din 20 octombrie 2024, desfășurată de Asociația Promo-LEX cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) Uniunea Europeană și Fondul German Marshall din SUA, Guvernul Regatului Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord, Organizația Internațională a Francofoniei și Fundația Soros Moldova. Misiunea de observare este realizată sub egida Coaliției civice pentru Alegeri Libere și Corecte.

Opiniile exprimate în comunicatele publice ale MO Promo-LEX aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor sau partenerilor. Conținutul acestui document poate fi supus revizuirilor redacționale.

Pentru informații suplimentare:

Dumitrița Ciuvaga

Comunicatoare

Asociația Promo-LEX

Tel: +373 68 800 827